

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ
ในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

Application of Buddhist Principles to Promote The Community Development Role of
The Sangha in Sikaew Subdistrict Municipality Mueang District of Roi Et Province

พระครูศรีปริยัติวรารท (วิรัตน์ ชินวโร)

สยามพร พันธไชย

พระครูสุตวรธรรมกิจ

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phrakhru Sripriyatiwarathorn (Wirat Chinwaro)

Siamphon Panthachai

Phrakru Suttaworathamkit

Roi-Et Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya

Email: wiratchinmcu101@gmail.com

วันที่รับบทความ: 26 ธันวาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 4 มกราคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 8 มกราคม 2568

Received: December 26, 2024; Revised: January 4, 2025; Accepted: January 8, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครืชีซี และมอร์แกน ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม เท่ากับ 0.83 ได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.772 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยสุดของเชฟเฟ (Scheffe's method) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63 S.D. = 0.07) 2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ คือ อิทธิบาท 4 ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านสาธารณสุข และ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ หลักพุทธธรรม; การพัฒนาชุมชน; พระสังฆาธิการ

Abstract

This research article aims to 1) study the role of the Sangha superior in community development in Si Kaeo Subdistrict Municipality, Mueang Roi Et District, Roi Et Province, 2) compare people's opinions on the role of the Sangha superior in community development in Si Kaeo Subdistrict Municipality, Mueang Roi Et District, Roi Et Province, classified by personal factors, and 3) study the guidelines for applying Buddhist principles to promote the role of the Sangha superior in Si Kaeo Subdistrict Municipality, Mueang Roi Et District, Roi Et Province. The sample size was determined by using the ready-made table of Crazy and Morgan. The sample size was 375 people, using the simple random sampling method. The research instrument was a questionnaire developed by the researcher. The index of item objective congruence (IOC) was 0.83, with a reliability of 0.772. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and comparison of mean differences by pairs using Scheffe's method with one-way ANOVA.

The research results found that 1. The role of the Sangha in community development of the Sangha in Si Kaeo Subdistrict Municipality, Mueang Roi Et District, Roi Et Province was at the highest level overall ($\bar{X}$ = 4.63 S.D. = 0.07). 2. The results of the comparative analysis of the application of Buddhist principles to promote the role of community development of the Sangha leaders in Si Kaeo Subdistrict Municipality, Mueang Roi Et District, Roi Et Province, with different genders, ages, education levels, and occupations, showed no statistically significant differences at the .05 level. And 3. The guidelines for applying Buddhist principles to community development of the Sangha leaders are the Four Bases of Power Desire, Diligence, Mind, and Investigation to promote the role of community development of the Sangha leaders in Si Kaeo Subdistrict Municipality, Mueang Roi Et District. Roi Et Province consists of 1) Social 2) Economic 3) Cultural 4) Public Health and 5) Environment

Keywords: Buddhist Principles; Community Development; Sangha Chief

บทนำ

สมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงใช้ระบอบสามัคคีธรรมเป็นแม่บทในการปกครองคณะสงฆ์ โดยพระองค์เองทรงอยู่ในฐานะเป็นประมุขหรือประธานของภิกษุสงฆ์ทั้งหมด ทรงประทานความเสมอภาคแก่ภิกษุทุกรูป ไม่มีการเลือกปฏิบัติสำหรับภิกษุที่เคยมีสถานะเดิมแตกต่างกันไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ เช่นบางรูปเคยมีสถานะเดิมเป็นกษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ชั้นสูง บุตรเศรษฐีหรือคนยากจนเชื่อง่ายก็ตาม ต่างก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในหลักพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงและบัญญัติไว้แล้วเสมอเหมือนกัน หลังจากสังคายนาพระธรรมวินัย ครั้งที่ 3 พระเจ้าอโศกมหาราช องค์ประธานศาสนูปถัมภก ได้ส่งพระมหาเถระไปประกาศพระพุทธศาสนา 9 สาย โดยเฉพาะประเทศไทยก็ได้รับผลจากการประกาศพระพุทธศาสนาในคราวนั้น ทำให้พระพุทธศาสนาแผ่กระจายไปทั่วทุกมุมโลกและสร้างประโยชน์สำคัญคือการทำให้เกิดความสามัคคีของคนใน

ชาติ เพราะอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักพุทธธรรมนำชีวิตให้ประชาชนอยู่ดีกินดี (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺญ), 2545) ในขณะเดียวกันประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานมีสถาบันที่อยู่คู่บ้านคู่มืองของคนไทยประกอบด้วย 3 สถาบันคือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะสถาบันศาสนา ชาวไทยโดยส่วนมากได้นับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลายาวนานพระพุทธศาสนาจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของคนไทยมาทุกยุคทุกสมัยพระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำหน้าที่เผยแผ่ความรู้ ธรรมะ ให้แก่ประชาชนได้รับทราบได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติ การบริหารกิจการคณะสงฆ์จึงมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนากับสังคมไทย คณะสงฆ์ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในพุทธบริษัท 4 ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำหน้าที่เผยแผ่ สืบสาน และถ่ายทอดคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ทรงบัญญัติไว้เพื่อให้พุทธบริษัทได้นำเอาพระธรรมคำสั่งสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและสังคม การที่พระสงฆ์มีบทบาทหลักในการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนถือเป็นหน้าที่หลักที่พระสงฆ์ที่ต้องทำให้เกิดให้เกิดขึ้น พระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเพื่อสร้างภาพลักษณ์แห่งความศรัทธา เลื่อมใสให้แก่พุทธศาสนิกชนและเป็นแรงจูงใจให้พุทธศาสนิกชนหันมาเข้าวัดรักษาศีลปฏิบัติธรรม เพื่อที่จะเพิ่มพูนศักยภาพในชีวิตและพัฒนาจิตใจให้ผ่องใสสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข

สถาบันทางพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่ง ในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสังคมชนบทและสังคมเมืองตลอดมา โดยมีส่วนช่วยเหลือในการกล่อมเกลাজิตใจและลักษณะนิสัยของคนไทยตลอดจนการให้บริการตามความจำเป็นตามความต้องการของประชาชน อีกทั้ง มีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาทางสังคมให้แก่คนเรามากแล้ว แม้กระทั่งในปัจจุบันความสำคัญในประการดังกล่าวยังคงอยู่ตลอดมา ซึ่งพระสงฆ์กับวัดต้องรับภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคมและทางราชการอยู่ตลอดไป สถาบันแห่งนี้จึงอำนวยประโยชน์เกื้อกูลต่อการปกครองและการบริหารของไทยอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประชาชนที่อยู่ตามชนบทที่รับบริการจากรัฐบาลได้ไม่ทั่วถึงนัก ซึ่งมีจำนวนมากต้องพึ่งพาอาศัยวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ (พระครูสุวรรณวรการ, 2553)

บทบาทพระสงฆ์กับสังคมไทย เป็นงานที่พระสงฆ์จะทำได้โดยตรงคือ การสงเคราะห์ทางจิตใจ ส่วนสงเคราะห์ทางวัตถุจะทำได้โดยทางอ้อมด้วยการแนะนำชักจูงใจผู้อื่นให้กระทำหรือนำสิ่งของหรือบริการที่ได้รับจากผู้อื่นมาเฉลี่ยแบ่งปันให้เป็นประโยชน์กว้างขวางออกไป โดยการสงเคราะห์นั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมตามกาลเทศะ บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชน (พระราชมุนี, 2526) ประกอบด้วย การให้คำแนะนำทางจิตใจเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ ส่วนบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนควรปฏิบัติตนต้องเป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธาและปัญญา เนื่องจากความเจริญทางวัตถุและความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร พุทธศาสนิกชนขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ไม่มีหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ไม่มีศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง พระสงฆ์จึงควรเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชนและชุมชน เพื่อยกระดับจิตใจของประชาชนด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาให้สามารถมีชีวิตอย่างเป็นสุขมีศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง การพัฒนาจิตใจของประชาชนด้วยกระบวนการให้การศึกษาอบรม และส่งเสริมประชาชนให้เกิดสุขภาพจิตที่ดีมีสรรถภาพจิตใจที่เข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อบุคคล ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ มีการส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในวัด ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด รวมทั้งการจัดให้วัดเป็นอุทยานการศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้แก่เยาวชนและประชาชน ต้องส่งเสริม

ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมายาวนานแต่โบราณกาล แต่ในปัจจุบันการไหลบ่าทางวัฒนธรรมจากต่างชาติ ทำให้เกิดผลเสียต่อวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ พระสงฆ์ควรปลุกจิตสำนึกแก่ประชาชนทางด้านการสร้างจิตสำนึกในการเป็นศาสนาประจำชาติของพุทธศาสนา จิตสำนึกในหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนและจิตสำนึกในการศึกษาอบรม ปฏิบัติธรรมให้เป็นผู้ดี ผู้รู้ และผู้เบิกบานอยู่เสมอ และต้องให้การสังเคราะห์แก่ผู้ประสบความสำเร็จทุกยุคและเดิร (ญาณิกา สวัสดิพิงศา, 2549)

พระสังฆาธิการมีหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไป ดังคำกล่าวที่ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะรุ่งเรืองสืบไปก็ด้วย การอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญเนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะ พระสังฆาธิการเจ้าอาวาสซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสของประชาชน และมีบทบาทโดยตรงต่อการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำรงสืบไป ในจังหวัดร้อยเอ็ดมีวัดทั้งหมด 1,624 วัด มีพระสังฆาธิการประมาณ 2,500 รูป เป็นผู้บริหารจัดการวัดและได้ส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนโดยเสมอมา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสังฆาธิการ คือ ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะปกครองตำบลสีแก้วเขต 3 (เจ้าคณะตำบล) ได้ส่งเสริมและมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ตามพันธกิจของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านสาธารณสุข และ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม จึงเป็นบทบาทของพระสังฆาธิการที่มีหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไป

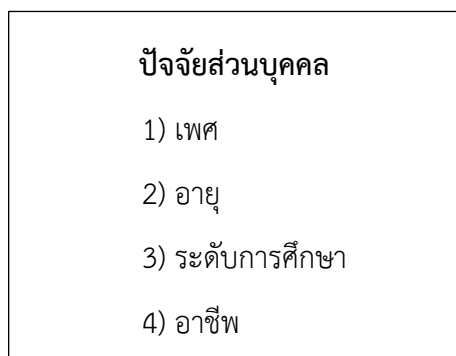
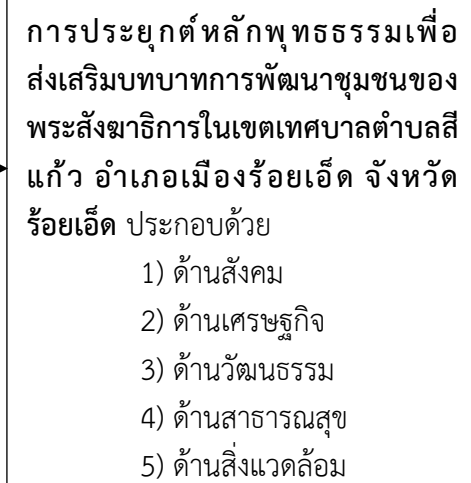
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ ในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)ตัวแปรตาม
(Dependent variables)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประเภทการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชน ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 11,553 คน กลุ่มตัวอย่าง ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน โดยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (สงศรี ชมพวงค์, 2554)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนลักษณะและการสร้างเครื่องมือ

1) ศึกษาหลักการและแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเนื้อหาามาวิเคราะห์หาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเรียบเรียง และสร้างเป็นแบบสอบถาม เป็นรายข้อ โดยให้ครอบคลุมการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

3) นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

4) นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เที่ยงตรงและความครอบคลุมตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

5) นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 รูป/คน มาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความถูกต้อง สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 0.83 (ค่าระหว่าง .80 – 1)

6) นำแบบสอบถามที่ได้จากข้อ 5 ไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบล ปอภาร อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความ เชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.772

7) จัดพิมพ์แบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนกลุ่ม ตัวอย่างที่จะดำเนินการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ถึงเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัย กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม การสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมือง ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 375 คน

3) รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของ แบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ ของค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายผล

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของ พระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ ได้จากการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตรา ประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และได้กำหนดน้ำหนัก คะแนนตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) คือ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ฯ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ฯ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ฯ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆา ธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ใช้สถิติอนุมานสำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่ออธิบายความแตกต่างตาม ลักษณะประชากรในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบที (t-test) และกรณีตัวแปร ต้นมากกว่าสองกลุ่มจะทำการทดสอบด้วยค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) ถ้าพบความแตกต่างจะทดสอบความ แตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยสุด (Least Significant Difference :LSD)

ขั้นตอนที่ 4 รวบรวมข้อมูลจากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยแจกแจงความถี่ นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายแบบพรรณนาโวหาร เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำผลที่ได้มาสรุป และรายงานผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 50.1 และเป็นเพศชาย จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 49.9 มีอายุ 18 – 29 ปี มีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 25.1, อายุ 30 – 50 ปี, และอายุ 51 – 60 ปี มีจำนวนช่วงอายุละ 94 คน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.1 ส่วนอายุ 61 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด มีจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด มีจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 ระดับอนุปริญญา มีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ส่วนระดับปริญญาตรี/สูงกว่า น้อยที่สุด มีจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 และมีอาชีพเกษตรกรรม มากที่สุด มีจำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมา ได้แก่ อาชีพรับจ้าง/ค้าขาย มีจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 อาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 ส่วนอาชีพอื่น ๆ น้อยที่สุด มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30

2. หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ดังตารางที่ 1

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการ	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านสังคม	4.62	0.10	มากที่สุด
2. ด้านเศรษฐกิจ	4.64	0.17	มากที่สุด
3. ด้านวัฒนธรรม	4.64	0.18	มากที่สุด
4. ด้านสาธารณสุข	4.63	0.13	มากที่สุด
5. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.61	0.09	มากที่สุด
รวม	4.63	0.07	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63 S.D. = 0.07) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านเศรษฐกิจและด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64 S.D. = 0.18) รองลงมา ได้แก่ ด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.63 S.D. = 0.13) ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.62 S.D. = 0.10) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X}$ = 4.61 S.D. = 0.09) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ได้ผลการเปรียบเทียบ การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ซึ่งผลการเปรียบเทียบ พบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

4. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

4.1 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ พบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เพศชาย พบว่า ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64 S.D. = 0.15) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60 S.D. = 0.17) และเพศหญิง พบว่า ด้านเศรษฐกิจและด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64 S.D. = 0.15) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60 S.D. = 0.17)

4.2 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี พบว่า ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64 S.D. = 0.16) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61 S.D. = 0.11) ประชาชนที่มีอายุ 30 - 50 ปี พบว่า ด้านเศรษฐกิจและด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63 S.D. = 0.19) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59 S.D. = 0.18) ประชาชนที่มีอายุ 51 - 60 ปี พบว่า ด้านเศรษฐกิจและด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64 S.D. = 0.19) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62 S.D. = 0.20) และประชาชนที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป พบว่า ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64 S.D. = 0.16) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59 S.D. = 0.18) ตามลำดับ

4.3 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา พบว่า ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64 S.D. = 0.16) ส่วนด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61 S.D. = 0.11) ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช. พบว่า ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65 S.D. = 0.14) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60 S.D. = 0.17) ประชาชนที่มีระดับการศึกษานุปริญญา พบว่า ด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64 S.D. = 0.16) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59 S.D. = 0.12) และประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี/สูงกว่า พบว่า ด้านวัฒนธรรมและด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65 S.D. = 0.17) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 4.59 S.D. = 0.12)

4.4 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม อาชีพ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ

มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร พบว่า ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64 S.D. = 0.19) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60 S.D. = 0.17) ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง/ค้าขาย พบว่า ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64 S.D. = 0.16) ส่วนด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60 S.D. = 0.17) ประชาชนที่มีอาชีพราชการ/รัฐวิสาหกิจ พบว่า ด้านวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65 S.D. = 0.15) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59 S.D. = 0.12) และประชาชนที่มีอาชีพอื่น ๆ พบว่า ด้านสาธารณสุข มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 5.00 S.D. = 0.10) ส่วนด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.33 S.D. = 0.09)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านสังคม พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีการประยุกต์ใช้หลัก จิตตะ คือมีจิตใจที่จดจ่อต่อการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับพระครูนันทมงคลวิศิษฐ์ (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทต่อการพัฒนาสังคมมาก ทั้งด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสาธารณสุข แต่ปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคม ด้านสังคมขาดงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ทำด้วยใจและไม่หวังผลตอบแทน ด้านเศรษฐกิจขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ด้านเศรษฐกิจ แบบบูรณาการและควรมีกองทุนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจในชุมชน ด้านวัฒนธรรมในปัจจุบันวัฒนธรรมในท้องถิ่นกำลังถูกทำลายด้วยการพัฒนาเป็นสังคมเมือง ทำให้ ประชาชนมีปัญหาสุขภาพจิตมีมากขึ้น ด้านสาธารณสุขในปัจจุบันสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงทำให้ยุ่งและแมลงที่เป็นพาหะนำโรคเพิ่มจำนวนมากขึ้น เชื้อโรคที่ปนเปื้อนในน้ำและอาหารมีการเพิ่ม จำนวนได้รวดเร็วขึ้นและด้านสิ่งแวดล้อม ประชาชนขาดจิตสำนึกและไม่เข้าใจการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และประชาชนไม่ค่อยสนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม

2. ด้านเศรษฐกิจ พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีการประยุกต์ใช้หลัก ฉันทะ ความไม่รักใฝ่หาความรู้ ให้ประชาชนมีกิจกรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน สอดคล้องกับพระมหาธีรราชู บุนนาค (2554) ได้ศึกษาบทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ตำบลเชิงดอยอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนนั้นได้แสดงออก และเป็นจุดเริ่มต้นของการนำการพัฒนาชุมชนในหลายด้านทั้งในด้านการสงเคราะห์ห่อนเคราะห์ประชาชน การเป็นจุดเชื่อมต่อประสานงานทุกภาคส่วนระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนและราชการให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่ค่อยแต่ให้รัฐเป็นฝ่ายมอบให้ฝ่ายเดียว ส่วนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนนั้น

ได้สะท้อนและแสดงออกในหลายลักษณะที่ได้รับความสำเร็จเป็นรูปธรรมชัดเจนโดยเฉพาะหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพประจำตำบล โรงเรียนพระพุทธรศาสนาวันอาทิตย์ ศูนย์อบรมศีลธรรมประจำตำบล เป็นต้น บางแห่งทำพื้นที่สาธารณะประโยชน์ให้เป็นวัด และเป็นแหล่งศูนย์กลางความคิดที่มีต่อการพัฒนา และสอดแทรกจริยธรรมรวมทั้งแนวทางการพัฒนาการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน นอกจากนี้ยังมีโครงการธรรมสัจจะ ซึ่งเป็นโครงการที่พระสงฆ์ร่วมกับศรัทธาประชาชนในทุกตำบล ออกสู่ชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชนไปพร้อมกันนับเป็นโครงการที่ได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี

3. ด้านวัฒนธรรม พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีการประยุกต์ใช้หลัก ฉันทะ ความใฝ่สร้างสรรค์ ยินดีให้ประชาชนมีการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี สอดคล้องกับกนกวรรณ ใจเที่ยงตรง (2556) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาพระครูปลัดสมพร ฐานธมโม ผลการศึกษาพบว่า พระครูปลัดสมพร ฐานธมโม ได้แนวคิดการพัฒนาชุมชนจากประสบการณ์เรียนรู้และปัญหาที่พบในชุมชน โดยการนำทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่อยู่ในชุมชนมาใช้ในการพัฒนา ท่านมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนทั้งการพัฒนาด้วยสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านวัฒนธรรม และบทบาทการพัฒนาด้านการศึกษา โดยผ่านโครงการและกิจกรรม 5 โครงการหลัก ผลของการพัฒนาพบว่า ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามลำดับ มีความรักหวงแหนและคุณค่าในการอนุรักษ์ธรรมชาติ ประเพณีและวัฒนธรรม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ครอบครัว ชุมชนและสังคมได้

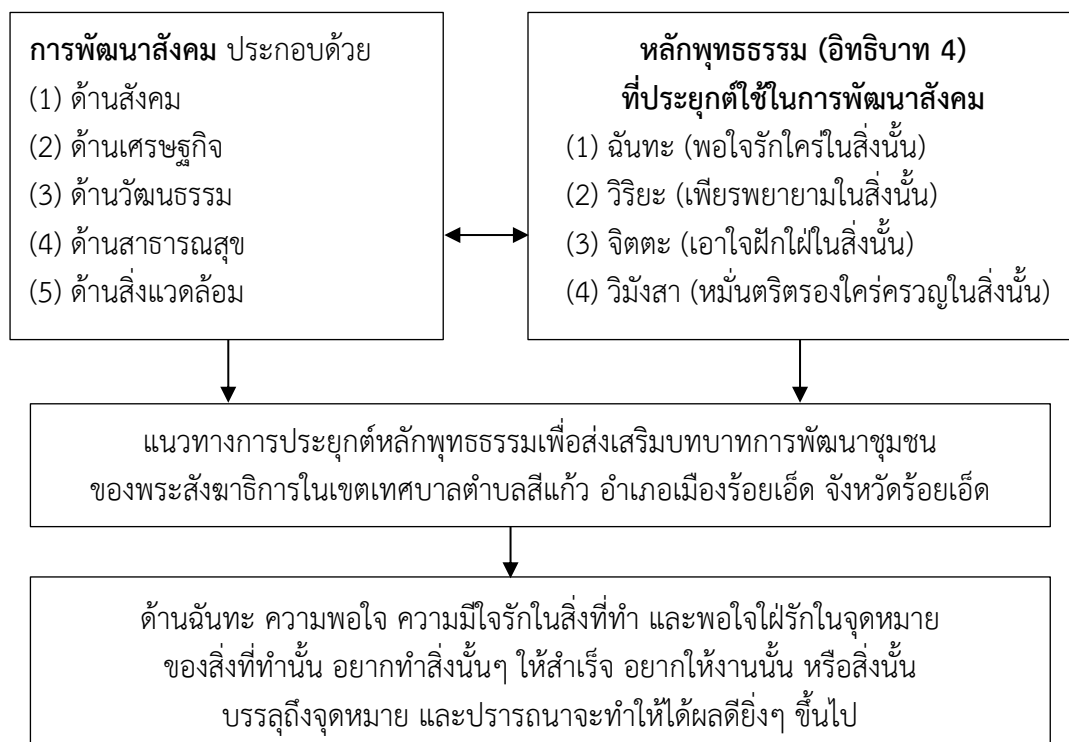
4. ด้านสาธารณสุข พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีการประยุกต์ใช้หลัก จิตตะ คือเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระในการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของชุมชน สอดคล้องกับพระสภาพสุภาโว (บัวบรรจง) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ประชาชนได้เสนอแนะบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ด้านสังคม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเทศนาและอบรม ให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกัน ชุมชน ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการสนับสนุนการประกอบอาชีพหรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน

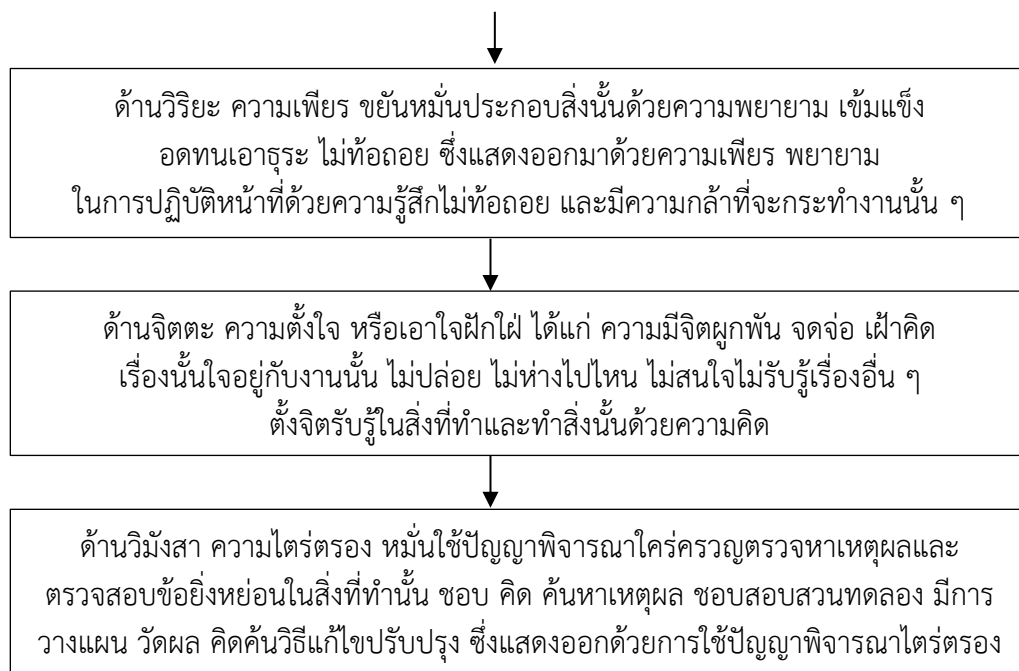
ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ พระสงฆ์ควรอบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และประเพณีต่าง ๆ ให้นักเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อสืบทอดต่อไป ด้านสาธารณสุข ได้แก่ พระสงฆ์ควรปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดี และนำธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคหรือยาเสพติดแก่ประชาชนในชุมชน และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชนและพื้นที่ อนุรักษ์ ป่าไม้และต้นน้ำในชุมชน

5. ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการมีการประยุกต์ใช้หลัก วิมังสา คือการใช้เหตุผลในการจัดบริเวณวัดให้ร่มรื่น เป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาสภาพแวดล้อมภายในวัดแก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับพรชัย พันธุ์ธาดาพร (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของพระสงฆ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ คือ ด้านการศึกษา ด้านสังคม และวัฒนธรรม ด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในชุมชน 2) บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามความคิดเห็นของ ผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ คือ ด้านการศึกษา ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านการป้องกันปัญหาอาชญากรรมในชุมชน 3) เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์กับ ผู้นำชุมชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยสังเคราะห์ผลการวิจัยออกมาเป็นแผนภาพสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังที่แสดงในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัยสังเคราะห์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสังฆาธิการในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 พระสงฆ์ในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว ควรรวมกลุ่มในการส่งเสริมประชาชนในชุมชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

1.2 พระสงฆ์ในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว ควรแสดงบทบาทในใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการส่งเสริมบทบาทการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 ควรศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในเขตเทศบาลตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ ใจเที่ยงตรง. (2556). บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษาพระครูปลัดสมพร ฐานธมโม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ญาณิกา สวัสดิพิงศา. (2549). การพัฒนาเขาวนารมณห์เหตุผลเชิงจริยธรรมและความสามารถในการเผชิญ และฟันฝ่าอุปสรรคด้วยการฝึกสมาธิ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1.** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พรชัย พันธุ์ธาดาพร. (2560). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- พระครูนนท์มงคลวิศิษฐ์. (2557). **บทบาทของพระสังฆาธิการต่อการพัฒนาสังคมในจังหวัดนนทบุรี.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุวรรณวรการ. (2553). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2545). **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา.** พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีราวุฒิ บุญมา. (2554). **บทบาทในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2526). **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- พระสภาพ สุภาโว (บัวบรรจง). (2561). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สงศรี ชมพวงศ์. (2554). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์.** มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกกราช.